

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

Rebeka Medić

**UTJECAJ ISIS-OVE PROPAGANDE NA
REGRUTACIJU ŽENA SA ZAPADA**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

REBEKA MEDIĆ

**UTJECAJ ISIS-OVE PROPAGANDE NA
REGRUTIRANJE ŽENA SA ZAPADA**

ZAVRŠNI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Anita Perešin

Zagreb, 2018.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Važnost terorističke propagande kroz povijest	5
2.1. Problemi u definiranju terorizma.....	6
2.2. Važnost propagande za ostvarivanje ciljeva terorista.....	7
3. ISIS - osnivanje, strategija i ciljevi djelovanja.....	8
3.1. Osnivanje ISIS-a.....	8
3.2. Strategija i ciljevi djelovanja	9
4. ISIS-ova medijska strategija	10
4.1. ISIS-ova medijska strategija za privlačenje žena sa Zapada	11
5. Rekrutacija žena sa Zapada.....	15
6. Život žena sa Zapada u ISIS-u	16
6.1. Uloge žena	17
6.2. Razlika između romantizirane propagande i stvarnosti.....	18
7. Zaključak.....	20
8. Popis literature.....	22
8.1. Popis ilustracija.....	23

1. Uvod

U ovom završnom radu prikazat ćemo način na koji ISIS privlači žene sa Zapada u svoje redove koristeći društvene mreže za širenje svoje propagande. ISIS-ova propaganda uspjela je privući u svoje redove više žena od bilo koje druge terorističke organizacije u povijesti. Stoga se postavlja pitanje kako je moguće da je jedna teroristička organizacija, poznata po svojoj izrazitoj brutalnosti, uspjela privući žene, rođene, odrasle ili školovane na Zapadu i nagovoriti ih da svoje matične države zamijene ratnim područjem u Siriji i Iraku ili da se za ISIS-ove ciljeve bore na Zapadu, kao članice ISIS-ovih terorističkih ćelija.

Ovaj završni rad strukturiran je na sljedeći način: nakon uvodnog dijela, u drugom dijelu rada prikazat ćemo probleme u definiranju terorizma i važnost terorističke propagande kroz povijest za ostvarivanje terorističkih ciljeva. Za propagandu je najvažniji razvoj tehnologije i sloboda medija koji omogućavaju terorističkim organizacijama stvaranje publiciteta. Na temelju publiciteta koji dobiju u medijima, terorističke organizacije ispunjavaju svoje zahtjeve i pospješuju djelovanje.

U trećem dijelu rada pojasnit ćemo kako je nastala teroristička organizacija Islamska država (poznata pod nazivima ISIS ili ISIL) te strategije koje ta teroristička organizacija koristi kako bi ostvarila svoje ciljeve – ponajprije stvaranje kalifata (proglašenog u lipnju 2014. godine) te planove njegova širenja izvan teritorija Sirije i Iraka.

U četvrtom ćemo dijelu objasniti kako je ISIS provodio svoju medijsku strategiju, prvenstveno na internetu, koristeći društvene mreže za različite aktivnosti: međusobnu komunikaciju, najavu novih napada, širenje straha, prikupljanje financijskih sredstava za ostvarivanje daljnjih planova, regrutiranje novih članova među koje ubrajamo i žene sa Zapada te njihovu edukaciju.

U petom ćemo dijelu pokazati kako je i zašto ISIS u svoje redove uspio privući više žena sa Zapada od bilo koje druge terorističke organizacije u povijesti, želeći ostvariti svoja dva cilja: prvi, da privuku što više žena na područje samoproglashene države i drugi, što veći broj simpatizera ISIS-a uključiti u terorističke aktivnosti u zapadnim državama.

U šestom dijelu ćemo prikazati život žena sa Zapada i njihove uloge u ISIS-u. Također, usporedit ćemo glavna ISIS-ova obećanja i tvrdnje o kvaliteti života u kalifatu, kako

je to prezentirano u njihovoj medijskoj propagandnoj kampanji, sa stvarnim uvjetima života koje su žene imale u Siriji i Iraku. Takva je usporedba potrebna kako bi se utvrdilo zašto je ISIS-ova propaganda bila toliko učinkovita, a njihove tvrdnje i lažna obećanja prihvatljiva tako velikom broju žena i to od strane najbrutalnije terorističke organizacije, u vrijeme kada su one imale uvid u medijske izvještaje s terena koji su ukazivali na sasvim drugačije uvjete života na teritoriju pod ISIS-ovom kontrolom.

Razumijevanje učinkovitosti ISIS-ove medijske propagande važno je kako bi se mogle razviti učinkovite antiterorističke strategije i strategije za prevenciju radikalizacije. No, važno je i kako bi se deradikalizirale žene u svrhu sprječavanja terorističkih napada u čijoj pripremi i izvedbi sudjeluju žene, kojih je, prema dostupnim podacima, sve više.

2. Važnost terorističke propagande kroz povijest

Terorističke organizacije kroz povijest prepoznale su važnost propagande za širenje svojih ideja i privlačenje novih članova, a važnost propagande povećavala se s razvojem tehnologije.

Od samog početka države kao političke tvorevine i nezadovoljstva tiranskim vladarima, postojali su autori (Platon, Aristotel, Ciceron, Ksenofon, Seneka) koji su nadahnjivali potlačene podanike da se izbore za svoj status bez obzira na sredstva koja koriste te su na taj način opravdavali politička ubojstva (Perešin, 2008).

Iako nasilje s obilježjima terorizma postoji od davnina, pojam „teror” se prvi put pojavljuje za vrijeme Francuske revolucije i jakobinske diktature (18. stoljeće). Iz pojma „teror” nastala je izvedenica „terorizam” koju je popularizirao Edmund Burke nazvavši francuske revolucionare „divljim psima puštenim na ljude” (Perešin, 2008).

Daljnji razvoj terorističkih ideja tijekom 19. stoljeća omogućili su autori koji su svojim djelima propagirali terorizam i nadahnjivali europske teroriste. Jedan od njih, Camille Pisacane je zaslužan za razvoj pojma „propagande djelima”. Njegovu ideju prva je počela provoditi Narodna volja, ruska teroristička organizacija koja je za cilj imala svrgavanje postojećeg carskog režima. Uz pripadnike Narodne volje i širenje propagande djelima veže se i „Katekizam revolucionara”, autora Sergeja Nečajeva i Mihaila Bakunjinina (Perešin, 2008). Smatra se kako „Katekizam revolucionara”, nastao 1871. godine, sadržava prvi teorijski

razrađeni program terorističkih aktivnosti kao način borbe protiv vlasti. Jedna od razrađenih točaka glasi: „U cilju nemilosrdnog rušenja revolucionar može, a često puta i mora živjeti u društvu i izdavati se za nešto drugo. Revolucionari se moraju uvući svuda, u sve slojeve, više i srednje, u dućan, crkvu, spahijski dom, u svijet birokratski i vojni, u književnost, u Treće odjeljenje, pa čak i u Zimski dvorac.” (Nečajev, 1871).

Nadalje, Wilhelm Weitling razvio je pojam „izravnog djelovanja” pomoću kojeg opravdava terorizam i ubojstvo, dok je Karl Heinzen u svom djelu zabranjivao ubojstvo ukoliko ono nije političke naravi. Novinarski urednik, Johann Most, među prvima je spoznao važnost medija za promoviranje terorističkih akcija te je tako propagirao nasilje bez obzira na stradavanja nedužnih, izazivanje eksplozija dinamitom, a smatra se i pionikom upotrebe pismo-bombi (Perešin, 2008).

I u dvadesetom su stoljeću terorističke organizacije pronalazile različite načine kako što veći broj ljudi upoznati sa svojim ciljevima, ali i širiti strah i paniku među svojim neprijateljima. Pojava televizije, masovnih medija, a posebno interneta, otvorila je brojne mogućnosti za razvoj propagande i dala terorizmu globalni doseg. Sve veći broj ljudi mogao se tako lakše upoznati sa ciljevima terorističkih organizacija, a one su mogle već samim prijetnjama upućenim preko medija ostvariti značajne strateške ciljeve.

Međutim, u odgovoru na terorističke prijetnje još uvijek problem predstavlja samo definiranje terorizma, tj. nepostojanje općeprihvaćene definicije terorizma – problem koji nije riješen do danas i nema tendenciju skorog rješavanja.

2.1. Problemi u definiranju terorizma

Svijet je danas suočen s problemom definiranja terorizma i ne postojanja općeprihvaćene definicije zbog toga što je terorizam s jedne strane promatran kroz prizmu politike i smatra se političkim fenomenom, dok s druge strane ne postoji definicija kojom bi se u potpunosti obuhvatile sve inačice terorizma koje su se pojavljivale kroz povijest. Također, činjenica je da niti jedna teroristička organizacija u svom nazivu nema niti jedan oblik riječi „terorizam“, već se koriste izrazima kao što su sloboda, vojna struktura, samoobrana, otpor, osveta ili neka druga neutralna imena (Perešin, 2008).

No, može se reći kako je terorizam sve veća prijetnja modernom društvu zbog razornih posljedica koje nosi (Perešin, 2010: 60). Schmid i Jongman su zaslužni za jednu od preciznijih definicija terorizma prema kojoj je:

Terorizam metoda izazivanja straha poduzimanjem ponavljajućih nasilnih djela od strane ilegalnih grupa ili organizacija (moguće i pod pokroviteljstvom ili u organizaciji nekih država) zbog kriminalnih, političkih ili ideoloških razloga. Za razliku od klasičnoga ubojstva, ciljevi nasilja nisu ujedno i glavni ciljevi tih organizacija. Neposredne ljudske žrtve nasilja najčešće se biraju nasumično (ciljevi prilike) ili selektivno (ciljevi predstavnici/simboli) iz ciljane populacije te služe kao poslužitelji/generatori poruke. Komunikacijski proces prijetnjom ili nasiljem između žrtve i glavnih ciljeva ima za svrhu manipulaciju glavnoga cilja (u ovom slučaju glavni cilj je i u ulozi publike/promatrača) teroriziranjem, postavljanjem zahtjeva ili privlačenjem pozornosti (prema: Perešin, 2007: 94).

Još jedna posljedica ne postojanja usuglašene definicije terorizma odnosi se na medijsko izvještavanje o terorističkim napadima. Iako mediji odmah izvještavaju o napadu, nisu dovoljno brzi u izjašnjavanju radi li se o terorističkom napadu, djelu pojedinca s psihičkim poremećajem ili o drugoj vrsti kaznenih djela. Vrlo često, mediji nekoliko dana nakon događaja i utvrđenja prirode napadača objave da odgovornost preuzima teroristička organizacija kao što je to, primjerice, bio slučaj u Barceloni 2017. godine, gdje je za 13 ubijenih ljudi nakon nekoliko dana od događaja odgovornost preuzeo ISIS (*Vecernji.hr*, 2017).

2.2. Važnost propagande za ostvarivanje ciljeva terorista

Propaganda označava plansko i namjerno djelovanje usmjereno prema promjeni ili kontroliranju stavova u skladu s određenom ideologijom i načinom ponašanja (Šiber, 1998: 293). Terorističke aktivnosti ne sastoje se samo od planiranja napada i njihova izvršavanja već i od međusobne komunikacije terorista, prikupljanja financijskih sredstava za ostvarivanje daljnjih planova, stvaranje straha u ciljanim grupama, mobiliziranje široke potpore za svoj cilj pomoću propagiranja pravednosti svog djelovanja, ometanje reakcija vlasti, povećanje pristaša u organizaciji te njihove edukacije putem različitih *online* časopisa i manifesta (prema Perešin, 2007: 97).

Teroristima uvelike koriste društvene mreže i širok spektar mogućnosti koje ostvaruju zahvaljujući slobodi medija, stoga se danas sve više govori o e-teroristima o kojima će nešto više riječi biti kasnije u radu.

3. ISIS - osnivanje, strategija i ciljevi djelovanja

U vrijeme destabilizacije Bliskog istoka kada su sukobi u Siriji i Iraku bili na vrhuncu (u Libiji se nazirao novi plemenski sukob, u Egiptu su izbili nemiri, a Izrael i Gaza ponovno ratuju), nastaje Islamska država koja šalje snažnu i utjecajnu poruku muslimanima: novo Zlatno doba islama. Njihova poruka postala je općeprihvaćena u muslimanskom svijetu jer je protumačena kao ponovno rođenje kalifata, a ISIS sagledan iz percepcije kao grupa koja bi islam vratila na staro (Napoleoni, 2015:13).

3.1. Osnivanje ISIS-a

Abu Musab al-Zarqawi, vođa Al-Qaede u Iraku, u svojim dvadesetim godinama prihvatio je ideju radikalnog selefizma u kojoj se u potpunosti odbacuju sve Zapadne vrijednosti i njegov utjecaj. U početku se nije pridružio Osami bin Ladenu i njegovoj terorističkoj organizaciji koja se bori protiv Sjedinjenih Američkih Država, jer je htio uspostaviti islamsku državu u Jordanskoj regiji (Napoleoni, 2015: 26). Svoju misiju realizirao je kroz postavljanje kampova za obuku bombaša samoubojica, a međunarodni džihadistički pokret shvatio je poruku nakon ubojstava UN-ovih članova i šijita. Naime, džihadističkom pokretu je tada postalo jasno da se irački sukob vodi protiv snaga Koalicije (Velika Britanija, SAD, Rusija) i protiv šijita pomoću glavne terorističke taktike - samoubojstva (Napoleoni, 2015: 28).

Nakon al-Zarqawijeve smrti 2006. godine, započela je borba za kontrolom nad Al-Qaedom u Iraku koja je trajala do konačnog dolaska Abu Bakra al-Baghdadija 2010. godine. Tada se organizacija preimenovala u Islamska država u Iraku (ISI) te se počela udaljavati od Al-Qaede. Al-Baghdadi je vidio sirijski sukob kao priliku za jačanje ISI-a te se orijentirao prema teritorijalnim osvajanjima koja je smatrao nužnima za uspjeh organizacije (Napoleoni, 2015: 30). Al-Baghdadijeva strategija kojom bi se stvorio drevni bagdadski kalifat počiva na tzv. Bagdaskom obruču u kojem je razrađen plan za osvajanje Bagdada (Napoleoni, 2015: 31).

Kao Islamska država Iraka i al-Shama, promjenom imena nastaje ISIS 2013. godine, a unutar iduće godine počinje biti najbolje organizirana džihadistička organizacija u Siriji (Weiss, Hassan, 2015: 4). Zatim al-Baghdadi ISIS proglašava kalifatom i organizacija postaje poznata po raznim terorističkim napadima u svijetu i crno-bijeloj zastavi s arapskim natpisom „Nema Boga osim Alaha”.

ISIS je okarakteriziran ne samo kao teroristička organizacija već i kao mafija, ali i konvencionalna vojska koja zahvaljujući svojoj propagandi učinkovito šalje svoje poruke i pridobiva nove članove (Weiss, Hassan, 2015: 11). Uz to, ISIS se predstavlja kao jedina i posljednja nada za obranu muslimana od zapadnjaka.

3.2. Strategija i ciljevi djelovanja

Kod ISIS-a se razlikuju dvije vrste ciljeva: teritorijalni i politički. U teritorijalnom pogledu, cilj je ISIS-a stvoriti drevni bagdaski kalifat koji bi obuhvaćao prostor od Bagdada preko današnjeg Izraela, dok je politički cilj ISIS-a vratiti moć, prava i vodstvo iz prošlosti (Napoleoni, 2015: 14).

Strategija ISIS-a temelji se na džihadu kao svetom ratu te na vještoj i uspješnoj propagandi putem društvenih mreža. Svoj uspjeh ISIS duguje sve češćim i iskusnijim napadima oružjem ili sredstvima koja su dostupna velikom broju ljudi te ne zahtijevaju posebnu obuku kao što su primjerice noževi, eksplozivna sredstva koja je moguće napraviti u kućnoj radinosti ili pak prijevozna sredstva.

Primjere takvih napada nalazimo diljem Europe tijekom 2016. godine: Nica je bio prvi grad u kojem je izveden napad vozilima kada je napadač kamionom ubio 86, a ozljedio više od stotinu ljudi. Odgovornost je preuzeo ISIS. Nakon Nice, na meti je bio Berlin gdje je pripadnik ISIS-a kamionom ubio 12, a ozljedio 48 ljudi. Zatim slijedi London, koji se često nalazio na meti pripadnika ISIS-a. U prvom napadu napadač je automobilom ozljedio više od 20 osoba, a jednog policijskog službenika ubio nožem. U drugom su napadu tri napadača istrčala iz kombija i noževima počela bosti ljude dok se u trećem napadu ponovno koristi prijevozno sredstvo koje se zabija u mnoštvo ljudi (*Dnevnik.hr*, 2017).

4. ISIS-ova medijska strategija

Može se reći kako danas teroristi imaju sve više aktivnosti na internetu, pa ih se u medijima često naziva i e-teroristima. Oni koriste sve prednosti interneta kako bi ispunili svoje propagandističke nakane i vodili psihološki rat (Perešin, 2007: 97).

Vodstvo ISIS-a uvidjelo je veličinu moći korištenja propagande straha. ISIS je postao vrlo vješt u korištenju društvenih medija za prenošenje raznih videa i fotografija svojih akcija velikom broju ljudi. Iskoristili su činjenicu da je strah uspješnije oružje nego moralne stavke (Napoleoni, 2015: 16). Shvatili su i da je nasilje ono što prodaje tiskovine i povećava broj pogleda na internetu te tako u virtualnom društvu prevladava „privlačno upakirani sadizam”. Zahvaljujući razvijenoj tehnologiji, ISIS prikazuje svoje političke ciljeve i pozitivan imidž naspram zapadnoga. Predstavljaju kalifat kao idealnu državu sa savršenom nacijom bez stranih uplitanja (Napoleoni, 2015: 58).

Pripadnici ISIS-a izdaju elektronske časopise poput: „Dabiq”, „Dar al-Islama” i „Konstantiniyya”. Prvi od njih, „Dabiq” kreiran je s posebnom pažnjom i u sebi sadrži simbole koji imaju emocionalno značenje džihadistima. Glavna tematika je Islam, migracija i korištenje svetog rata za obranu od nevjernika (Ryan, 2014). Časopis se temelji na užasavajućoj propagandi pomoću koje se regrutiraju novi borci. Takva propaganda se pak temelji na iskazivanju mržnje prema tzv. liberalnim sodomama gdje se teroristi prikazuju kao heroji koji staju na kraj Zapadnoj demokraciji (*Jihadology.net*, 2016). Za razliku od „Dabiq”, „Dar al-Islam” se koristi za veličanje Islamske države, zakletvi al-Baghdadiju te za pozivanje na terorističke napade u Francuskoj (*En.alalam.ir*, 2015). „Konstantiniyye” je turski elektronski časopis koji podržava napore ISIS-a protiv Turske koja je prešla granice ponašanja prihvatljivog ISIS-u, a džihadisti smatraju kako su oni koji ih prekrše osuđeni na kaznu (*Hurriyetdailynews.com*, 2015).

Koristeći se prednostima interneta i taktikom „Nemojte slušati o nama, saslušajte nas”, ISIS je pomoću korisničkih računata na društvenim mrežama poput *Twitter-a* i *Facebook-a* i uspješno regrutirao preko sedam tisuća novih boraca sa Zapada među kojima je i velik broj žena (Weiss, Hassan, 2015: 222).

4.1. ISIS-ova medijska strategija za privlačenje žena sa Zapada

Putem *Twitter-a* pripadnici ISIS-a organiziraju debate koje vode njihovi članovi zaduženi za širenje ISIS-ove propagande. Primjerice, zapovjednica ženske brigade Al-Khansaa, Aqsa Mahmood, imala je zadatak vođenja bloga i organiziranja debata na *Twitter-u* gdje je koristila ime Umm Layth. Najčešće je veličala ISIS i ohrabivala britanske Muslimane za regrutaciju kao što se može vidjeti na slijedeće dvije fotografije (dolje) (Dearden, 2014).

Slika 1 (Bbc.com, 2014)

The image shows a Twitter profile for @UmmLayth_. The header features a banner image of a mosque with Arabic calligraphy. The profile statistics are: 1,605 Tweets, 167 Photos/Videos, 41 Following, 2,803 Followers, and 1,682 Favorites. The main content area shows a tweet by Jabran Khalil (@JabzKay) from August 30, which was retweeted by @UmmLayth_. Below it is a tweet by @UmmLayth_ from August 26, which reads: "Read up on how many people reverted to Islam after 9/11. You can plot and plan but you will never extinguish the Light of Islam." Another tweet by @UmmLayth_ from August 26 says: "And a message to the Kuffar, thank you. If anything you make it easier on us to spread the Dawah. Keep printing those papers :)" and a third tweet from the same date says: "2. an appointment with you on the Siraat." The right sidebar shows a list of accounts to follow and trending topics in the United Kingdom.

1. By the Lord of the Kabah, know that
Slika 2 (Dearden, 2014)

Druga vrsta propagande koju je Umm Layth provodila odnosi se na objavljivanje tekstova u kojima se veliča majčinstvo i potiču žene za dolazak u Islamsku državu, kao što je primjerice ovaj: „Uloga majki je toliko važna zbog toga što se njihov odgoj reflektira na budućnost djeteta kroz koje majke stječu bezbrojne nagrade (...) Kao majke, možete biti više nagrađene ukoliko potrošite godine na neprospavane noći i podižete svoju djecu s pravim namjerama i za dobrobit Allaha nego da se bavite nečim drugim.” (*News.siteintelgroup.com*, 2018).

Uz tekstove kojima je pozivala žene sa Zapada na regrutaciju, Umm Layth je na svom *Twitter* profilu objavljivala mnoštvo fotografija poput ove na kojoj ona moli Allaha da ju ujedini sa „sestrama”:

Umm Haritha, me & Umm Ubaydah-My most beloved sisters, may Allāh unite us in Jannatul Firdous for loving for His sake
pic.twitter.com/vNd4FfWZUk

↩ Reply ↻ Retweet ★ Favorite ⋮ More

Slika 3 (*News.siteintelgroup.com*, 2018)

Umm Layth nije bila aktivna samo na društvenim mrežama, već je zajedno sa ženskom brigadom Al-Khaansom, objavila poseban edukativni manifest koji propisuje pravila ponašanja i obveze žena u Islamskoj državi. Jedno od glavnih pravila koje se proteže kroz cijeli manifest odnosi se na nužnost nošenja crne odjeće koja prekriva svaki dio tijela uključujući i rukavice kako bi se pokrile ruke i prsti (Mah-Rukh, 2015). Prema manifestu koji je poznat pod nazivom „Žene Islamske države: manifest i studija slučaja”, osnovna uloga žene je da bude majka i služi svome mužu i djeci. U manifestu je utvrđeno kako je Zapadno društvo korumpirano, materijalističko i samim time nepovoljno za žene zbog toga što ih udaljava od uloga majke i žene (Mah-Rukh, 2015). Manifest se može protumačiti i kao svojevrsan vodič zbog toga što objašnjava ženama kako trebaju živjeti od djetinjstva do dobi kada su zrele za udaju. Primjerice, od sedme do devete godine djevojčice trebaju biti posvećene razumijevanju religije i znanosti. Od desete do 12 godine trebaju usavršavati

zanate poput pletenja i kuhanja, dok je od 13 do 15 godine fokus djevojčica prebačen na uspješan odgoj njihove buduće djece u duhu Kurana (Mah-Rukh, 2015). Putem manifesta se opravdava rana udaja djevojčica koja se ograničava na devet godina starosti, a upozorava da su posljednje aktivne godine za udaju između 16 i 17. Kako manifest ne bi djelovao surovo za žensku populaciju, u njemu prevladavaju slike razigrane djece u parku, starijih ljudi koji se zajedno družu i vesele te mladih djevojaka u ženskim razredima. Na taj način prikazan je suživot muškaraca i žena koji ispunjavaju svoje dužnosti prema Islamu, ali i vođenje kvalitetnog i normalnog života u Islamskoj državi (Mah-Rukh, 2015).

Slično kao i Umm Layth, djevojka po imenu Umm Anwar također je zaslužna za regrutaciju mnogih žena sa Zapada. Umm Anwar je imala otvoren profil na društvenoj mreži *Ask.fm* na kojoj su se anonimno postavljala pitanja, a ona je davala odgovore. Tako je na postavljeno pitanje o uvjetima života i stvari koje Islamska država pruža, Umm Anwar odgovorila da Islamska država pruža sve. Na drugo pitanje koje se odnosilo na udaju odmah po dolasku u Islamsku državu, Umm Anwar je odgovorila da „ukoliko sestra ima privatnih problema, ostaje u sjedištu sestara, a za nju se brine Islamska država dajući joj mjesečnu plaću.” (*News.siteintelgroup.com*, 2018). Uz odgovaranja na različita pitanja, Umm Anwar je i pomagala djevojkama koje su imale poteškoća oko ispunjavanja uvjeta za dolazak na područje Sirije i Iraka, a imale su podršku svoje matične obitelji:

Slika 4 (*News.siteintelgroup.com*, 2018)

5. Rekrutacija žena sa Zapada

Različiti su faktori koji potiču odlazak žena u ISIS od faktora koji ih privlače za dolazak. Neki od poticajnih faktora se odnose na socijalnu ili kulturnu izoliranost koju žene osjećaju u Zapadnoj kulturi. U tada proglašenom kalifatu, neke žene su vidjele priliku za sudjelovanje u stvaranju novog i drugačijeg društva koje neće biti nalik zapadnjačkom društvu kojeg smatraju korumpiranim i bez dovoljno poštivanja žena. Takva percepcija ih zavarava jer očekuju da će dobiti važnu ulogu u kreiranju ideološki čiste države gdje će živjeti časno pridržavajući se šerijatskog zakona (Perešin, 2015).

Dio žena ističe osjećaj frustracije zbog odnosa prema muslimanima sunitima u Siriji i Iraku te činjenice da Zapadne vlade ne čine dovoljno kako bi spriječile zlostavljanje i progon muslimana. Žene koje su motivirane političkim razlozima vjeruju da sudjeluju u humanitarnoj misiji kako bi pomogle zlostavljanom muslimanskom stanovništvu. Identifikacija s patnjama muslimana, uz nezadovoljstvo vanjskom politikom koja se provodi prema muslimanskim zemljama, često igra značajnu ulogu u privlačenju mladih ljudi prema nasilnom ekstremizmu. (Perešin, 2015). Ovisno o percepciji i motivaciji koju imaju, žene su utopijsku državu koju je promovirao ISIS doživljavale kao idealni svijet za sve pravovjerne muslimane.

Snažan poticateljski faktor svakako je bio i religijski te vjerovanje da je odlazak u *hijru*, tj. napuštanje zemlje nevjernika i preseljenje u svetu zemlju obveza svih pravih muslimana. Kod svake žene je vjerska motivacija prisutna u većoj ili manjoj mjeri, ali gotovo uvijek u kombinaciji s ostalim motivacijskim faktorima. Izražavajući uvjerenje u obvezujuću vjersku dužnost preseljenja u svetu zemlju i pružanja pomoći u procesu izgradnje muslimanskog kalifata, žene očekuju dvostruku nagradu: osjećaj pripadnosti u ovozemaljskom životu i siguran odlazak u raj (Perešin, 2015).

Kada je riječ o privatnim razlozima, ISIS je iskoristio žene izložene osobnim problemima i frustracijama koje su vodile u liberalnim i multikulturnim državama čija se kultura razlikuje od kulture i običaja država iz kojih su emigrirali njihovi roditelji. Primjerice, mnoge mlade muslimanke su se našle između tradicionalnih i liberalnih vrijednosti koje im nameće obitelj te onih vrijednosti koje im nameću prijatelji. U ideologiji ISIS-a su pak pronašle put koji će im pružati osjećaj pripadnosti zajednici i sigurnosti (Perešin, 2015).

Sve su ove motivacijske faktore uz paralelno širenje straha od rasističkih akcija pojedinaca, ksenofobije i negativnih stavova prema muslimanskim useljenicima na Zapadu, koristili ISIS-ovi regruteri kako bi potaknuli težnje muslimana da prakticiraju svoju vjeru u prikladnijem okruženju koje su im prikazali kao idealno i puno blagostanja u ovozemaljskom životu, koje im, uz to, treba osigurati odlazak u raj nakon smrti.

ISIS-ovu propagandu prihvaćale su i generacije mladih žena željnih avanture i sudjelovanja u pokretu koji tvrdi da će promijeniti povijest. Neke su žene samo tražile „pravog“ i „hrabrog“ muškarca za udaju, pa je mogućnost udaje za „neustrašivog borca“ koji je spreman umrijeti za idealnu muslimansku državu bio vrlo privlačan za njih. Nekim ženama je i sama činjenica da će sudjelovati u džihadu djelovala vrlo romantično, jednako kao i mogućnost udaje za svete ratnike i život u „muslimanskom Disneylandu” (Perešin, 2015).

ISIS je svim došljacima obećavao brojne financijske pogodnosti, od besplatnog stanovanja i besplatne zdravstvene skrbi do raznih naknada koje će Islamska država isplaćivati obiteljima, posebno onima s djecom. Iako financijski razlozi nisu primarni motivi za odlazak žena u ISIS, kao što je to slučaj kod dijela muškaraca koji su odlazili kao vojnici-plaćenici, obećana financijska sigurnost zasigurno je pridonijela lakšem donošenju odluke o preseljenju (Perešin, 2015).

6. Život žena sa Zapada u ISIS-u

Činjenica da su muslimanske žene napuštale Zapad kako bi se preselile u kalifat pokazuje njihovo viđenje ISIS-ove ideologije nadmoćnijom od zapadnog svjetonazora. ISIS potiče dolazak žena sa Zapada u svoje redove smatrajući to potvrdom svoje moći, snage i prihvaćanja ideologije širom svijeta. Dok ISIS-ova propaganda uglavnom pokazuje žene koje nose oružje, uživaju i u normalnim aktivnostima kao što je briga o djeci, izlazak u restorane, čitanje, proučavanje religije i dr., pitanje je jesu li žene zaista zadovoljne životom u Islamskoj državi i njezinim strogim pravilima te ograničenim ženskim ulogama u kalifatu (Perešin, 2015)?

6.1. Uloge žena u ISIS-u

Prva i najvažnija uloga žene je da bude dobra žena svome mužu zbog toga što članovi ISIS-a smatraju kako je žena načinjena od Adama i za Adama. Njezina dužnost je da osvoji muževo srce i postane mu utočište za vrijeme njegovih bitaka u svetom ratu. Prema ideologiji ISIS-a, dom simbolizira raj za ženu gdje ona može biti slobodna od loših vanjskih utjecaja. Od žena se očekuje da stalno borave u kući i obavljaju kućanske dužnosti poput kuhanja i čišćenja muževe uniforme te se brinu o cijelom domaćinstvu. Nadalje, odgovorne su za razumijevanje i zadovoljavanja svih muževih potreba (Spencer, 2016).

ISIS se služio Kuranom kako bi opravdao samu srž majčinstva preko Alahove poruke koja govori kako je jedina svrha žene da bude majka. Ženina glavna dužnost tijekom odgoja djece je njihova zaštita od utjecaja nevjernika. Prema tome, ženina najvažnija zadaća je stvoriti iduću generaciju boraca koji će biti spremni za džihad (Spencer, 2016).

Uključivanje žena u rat ISIS je smatrao neprihvatljivim sve dok mu nije ponestalo muških vojnika. Iako je u svojoj propagandi ISIS često koristio fotografije žena koje nose kalašnjikove, one su se uključile u borbu tek u završnoj fazi obrane kalifata. Međutim, dio žena je mogao prolaziti vojnu obuku, a neke su bile i članice ženske moralne policije, tzv. Al-Khansaa brigade. One su imale ulogu patroliranja i čuvanja gradova te provođenja strogih islamističkih zakona. Žene iz Al-Khansaa brigade su bile vrlo brutalne prema onima koji krše pravila i često su koristile nasilje kako bi ugušile svako neslaganje (Khelghat-Doost, 2016).

Žene sa Zapada često su izražavale svoju spremnost da obavljaju vojne funkcije. Uz pripadnice Al-Khansaa brigade neke su prikupljale obavještajne podatke, pripremale se za vojne operacije ili moguće samoubilačke napade (Perešin, 2015).

Za žene čija je motivacija za dolazak u kalifat bila ideološka i koje su očekivale sudjelovanje u stvaranju novog i drugačijeg društva, namijenjena je uloga ponajviše u zdravstvenom sektoru. Naravno, ISIS-ova politika spolne segregacija odvaja ženske liječnice i medicinske sestre u izolirani dio bolnice gdje rade isključivo sa ženskim pacijenticama (Khelghat-Doost, 2016).

Postoje žene kojima se nisu ispunila očekivanja koja su ih dovela do ISIS-a. Neke su morale biti udane i nakon muževe smrti, čak i više puta dok neke jednostavno nisu imale

moćnost povratka u svoje države. One koje nisu poštivale stroga šerijatska pravila bile su kažnjavane na drastične načine poput: mučenja, sakaćenja, kamenovanja, ubijanja i dr. Za mnoge žene život u kalifatu bio je bitno drugačiji od onoga što je ISIS propagirao.

6.2. Razlika između romantizirane propagande i stvarnosti

Žene koje su uspjele pobjeći iz ISIS-a ili su uspjele kontaktirati svoje obitelji govore o šokantnim iskustvima i svijesti o najvećoj pogrešci u životu. Njihovo nezadovoljstvo često je uzrokovano: muževim zlostavljanjem, ne-ostvarenom ulogom u kalifatu, prevelikom količinom svakodnevne ISIS-ove brutalnosti i dr. (Perešin, 2015).

Takva negativna iskustva imale su dvije tinejdžerice, Samra Kešinović i Sabina Selimović. Nakon što su na internetu čitale o džihadu, djevojke su napustile svoje domove u Austriji i zaputile se u Siriju kako bi mogle neometano služiti Allahu. Po dolasku u Siriju bile su udane za džihadiste i smještene u Raqqi, a Samra je u međuvremenu zatrudnjela. Dok su još imale određenu slobodu, uspjele su kontaktirati svoje prijatelje. Govorile su kako im se gadi krvoproliće koje im je svakodnevno pred očima te da se žele vratiti kući. Kako nisu uspjele smisliti način za bijeg, djevojke su postale simbol ISIS-ove propagande na društvenim mrežama (fotografija dolje).

Slika 5 (Dearden, 2015)

ISIS ih je vješto iskoristavao ne bi li na taj način potaknuli veću regrutaciju jednako zavedenih tinejdžerica. Nakon Sabinine smrti tijekom borbe, Samra je ponovno pokušala kontaktirati roditelje ne bi li se spasila. U pokušaju bijega iz ISIS-ovog sjedišta, Raqqa; ubijena je (Sehmer, 2015).

ISIS-ovi borci nisu tretirali loše samo one žene koje su dobrovoljno preselile u Islamsku državu, već i sve one koje su samoinicijativno otimali i smatrali nevjernicama. Najčešće ISIS-ovo nehumano postupanje prema ženama bilo silovanje. Ukoliko se žena opirala seksualnom odnosu, tada joj je uslijedila neka vrsta fizičke kazne: udaranje, bičevanje ili kamenovanje. Jedan od takvih primjera ispričala je jevojka koja je uspjela pobjeći iz zatočeništva: „Bičevao me po leđima sve dok se kroz plavu haljinu nije probila krv. Oko nas je stajala grupa od dvadesetak muškaraca koja ga je bodrila povcima „Allahu Akbar“. (...) Mlatio me sve divljije i divljije. Malo je koristio kabel, malo šipku za odjeću. Mrcvario mi je cijelo tijelo. Njegovi udarci nisu štedjeli ni moje noge ni glavu. (...) Vjerujem da me htio ubiti - ili mu je u najmanju ruku bilo potpuno svejedno hoću li preživjeti.“ (Hoffmann, 2016).

Naravno, nisu sve žene imale jednaka iskustva. Neke su tvrdile kako je njihov život u Islamskoj državi bio dobar. Čini se da svaka žena ima jedinstven doživljaj života pod ISIS-ovom kontrolom te da razina zadovoljstva koju žena osjeća ovisi o tome kako je tretira njezin suprug, a zatim i ljudi oko nje. Uz to, važna je bila i njihova sposobnost prilagodbe ponašanja u skladu sa strogim šerijatskim zakonom (Perešin, 2015).

7. Zaključak

Uz problem definiranja terorizma, danas se suočavamo i s problemom širenja terorističke propagande putem interneta kao medija. Zahvaljujući razvijenoj tehnologiji, ISIS prikazuje svoje političke ciljeve i pozitivan imidž naspram zapadnoga.

Najvažniji cilj ISIS-ove propagande je privlačenje novih članova, uključujući i žene sa Zapada uz pomoć kojih bi zadržao, ali moguće i privukao nove borce. U 21. stoljeću, ISIS je uspješno proklamirao srednjovjekovnu ideologiju koja uključuje masovno ubijanje, mučenje, silovanje i dr. Postavlja se pitanje kako je to ISIS ostvario i pri tome privukao velik broj žena sa Zapada, kojima takav način života ne bi trebao biti niti malo privlačan?

ISIS-ova propaganda bila je uspješna zbog toga što su njezini članovi svoje medijske strategije usmjeravali prema ciljanoj publici: muslimankama na Zapadu i njihovim specifičnim problemima. Glavni aktivisti na društvenim mrežama koji su poticali dolazak žena sa Zapada bile su također žene. Zsigurno je to uvelike imalo utjecaj na potencijalne članice.

Žene sa Zapada postajale su ISIS-ove simpatizerke iz mnogo razloga poput: vjerske ili političke motivacije, osjećaja rasizma, nedostatka vjerske slobode, ksenofobije, osjećaja kulturne ili socijalne izoliranosti u zapadnoj kulturi, osjećaja pripadnosti koji mogu imati u ISIS-u i dr. ISIS se koristio jednostavnom manipulativnom tehnikom – govorio im je sve ono što su željele čuti. Primjerice, da će biti prihvaćene, imati opremljene kuće, biti u sretnom braku, biti financijski osigurane itd.

Nakon dolaska u kalifat, mnoge su shvatile da ISIS ne daje ono što obećaje *online*. Prema ISIS-u i njihovom manifestu, glavna uloga žene je da bude savršena supruga i ispunjava sve muževe zahtjeve i potrebe. Nakon toga, ona mora biti majka i pripremiti novu generaciju koja će biti spremna za džihad. Ipak, postoje brojne žene čija očekivanja nisu ispunjena i koje su bile tretirane kao seksualne robinje, zlostavljane na različite načine ili jednostavno nisu imale mogućnost odlaska iz ISIS-a.

Žene koje nisu bile zadovoljne ulogom koju su dobile po dolasku u ISIS, često se pokušavale kontaktirati obitelji i prijatelje ne bi li se uspjele vratiti svojim kućama. ISIS je takvo ponašanje tretirao kao čin izdaje i najčešće takve neposlušne žene kažnjavao na mnoge

okrutne načine. Na taj su način mnoge djevojčice, tinejdžerice, ali i žene uvidjele razliku između romantizirane ISIS-ove propagande i stvarnosti koja ih je dočekala.

8. Popis literature

a) knjige

1. Harmon, C. (2002.) *Terorizam danas*, Zagreb: Golden marketing.
2. Hoffmann, A. (2016.) *Djevojka koja je pobijedila ISIS*, Zagreb: Fokus komunikacije d.o.o.
3. Napoleoni, L. (2015.) *Uspon islamizma: Islamska država i prekrajanje granica na Bliskom istoku*, Zagreb: Sandorf.
4. Weiss, M., Hassan, H. (2015.) *ISIS: u srcu vojske terora*, Zagreb: Buybook.

b) članci

1. Khelghat-Doost, H. (2016.) „Women of the Islamic State: The Evolving Role of Women in Jihad“, *Counter Terrorist Trends and Analysis*, sv. 8 (9): 21–26.
2. Perešin, A. (2010.) „Državni terorizam: borba za slobodu ili teški zločin?“, *Politološki pojmovnik: državni terorizam*, sv. 1 (3): 60–62.
3. Perešin, A. (2008.) „Definiranje terorizma: Povijesni pregled razvoja terorizma“, *Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu*: Zagreb.
4. Perešin, A. (2007.) „Paradigma „novog“ terorizma informacijskog doba“, *Politička misao: časopis za politologiju*, sv. 44 (2): 93–112.
5. Spencer, Amanda (2016.) „The hidden face of terrorism: an analysis of the women in Islamic State“, *Journal of Strategic Security*, sv. 9 (3): 74–98.

c) internetski izvori

1. „Dabiq Magazine“ (2016.) *Jihadology.net*, 7. rujna 2018., <https://jihadology.net/category/dabiq-magazine/>.
2. Dearden, L. (2015.) „Isis Austrian poster girl Samra Kesinovic used as sex slave before being murdered for trying to escape“, *Independent.co.uk*, 7. rujna 2018., <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-austrian-poster-girl-samra-kesinovic-used-as-sex-slave-before-being-murdered-for-trying-to-a6791736.html>.
3. Dnevnik.hr (2017.) „Kronologija svih terorističkih napada vozilima u posljednjih godinu dana unutar Europske unije“, *Dnevnik.hr*, 7. rujna 2018., <https://dnevnik.hr/vijesti/svijet/kronologija-svih-teroristickih-napada-vozilima-unutar-europske-unije---486288.html>.
4. En.alalam.ir (2015.) „ISIS Magazine Call for More Attack on France“, *En.alalam.ir*, 7. rujna 2018., <http://en.alalam.ir/news/1675727>.

5. Hurriyetdailynews.com (2015.) „ISIL's magazine slams Erdogan, Turkey for the first time“, *Hurriyetdailynews.com*, 7. rujna 2018., <http://www.hurriyetdailynews.com/isils-magazine-slams-erdogan-turkey-for-first-time-85754>.
6. Mah-Rukh, A. (2015.) „Isis and propaganda: How Isis exploits women“, *University of Oxford*, 7. rujna 2018., <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/our-research/isis-and-propaganda>.
7. Nečajev, S. (1871.) „Katehizam revolucionara“, *Anarhisticka-biblioteka.net*, 7. rujna 2018., <https://anarhisticka-biblioteka.net/library/sergej-necajev-katehizam-revolucionara>.
8. News.siteintelgroup.com (2018.) „Girl Talk: Calling Western Women to Syria“, *News.siteintelgroup.com*, 7. rujna 2018., <http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/4406-girl-talk-calling-western-women-to-syria>.
9. Perešin, A. (2015.) „Fatal Attraction: Western Muslimas and ISIS“, *Terrorismanalysts.com*, 7. rujna 2018., <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/427/html>.
10. Ryan, M. (2014.) „Hot Issue: Dabiq: What Islamic State's New Magazine Tells Us about Their Strategic Direction, Recruitment Patterns and Guerrilla Doctrine“, *Jamestown.org*, 7. rujna 2018., <https://jamestown.org/program/hot-issue-dabiq-what-islamic-states-new-magazine-tells-us-about-their-strategic-direction-recruitment-patterns-and-guerrilla-doctrine/#.VwLmiPmLSU1>.
11. Sehmer, A. (2015.) „Isis teen poster girl Samra Kesinovic beaten to death as she tried to flee the group“, *Independent.co.uk*, 7. rujna 2018., <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/isis-teenage-poster-girl-samra-kesinovic-beaten-to-death-by-group-as-she-tried-to-flee-killings-a6747801.html>.
12. Vecernji.hr (2017.) „ISIL preuzeo odgovornost za napad u Barceloni: Ubijeno 13, ozljeđeno više od 1000 ljudi“, *Vecernji.hr*, 7. rujna 2018., <https://www.vecernji.hr/vijesti/zabio-se-kamionom-u-ljude-u-samom-srcu-barcelone-1188951>.

8.1. Popis ilustracija

1. Slika 1, Bbc.com (2014.) „Glasgow woman Aqsa Mahmood 'promoting terrorism' on Twitter“, *Bbc.com*, 7. rujna 2018., <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-glasgow-west-29029954>.
2. Slika 2, Dearden, L. (2014.) „The Glasgow teenager who dropped out of university to marry an Isis fighter in Syria“, *Independent.co.uk*, 7. rujna 2018., <https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/the-glasgow-teenager-who-dropped-out-of-university-to-marry-an-isis-fighter-in-syria-9706610.html>.

3. Slika 3, News.siteintelgroup.com (2018.) „Girl Talk: Calling Western Women to Syria“, *News.siteintelgroup.com*, 7. rujna 2018., <http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/4406-girl-talk-calling-western-women-to-syria>.
4. Slika 4, News.siteintelgroup.com (2018.) „Girl Talk: Calling Western Women to Syria“, *News.siteintelgroup.com*, 7. rujna 2018., <http://news.siteintelgroup.com/blog/index.php/about-us/21-jihad/4406-girl-talk-calling-western-women-to-syria>.
5. Slika 5, Dearden, L. (2015.) „Isis Austrian poster girl Samra Kesinovic used as sex slave before being murdered for trying to escape“, *Independent.co.uk*, 7. rujna 2018., <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/isis-austrian-poster-girl-samra-kesinovic-used-as-sex-slave-before-being-murdered-for-trying-to-a6791736.html>.